

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "AHOLINI VA M ASOSI HAMDA TEXNOGEN TA'SIRIDAN XAVF-XATARDAN SAQLASH TO'G'RISIDA"GI QONUNI

Sattorova Shohida Muzzaforovna

“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari
instituti” Milliy tadqiqot universiteti 3-bosqich bakalavriat talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.11148044>

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilishning ahamiyatini, qonunchilikning asosiy qoidalarini tahlil qiladi, tabiiy resurslarni saqlash strategiyalarini o'rganadi, atrof-muhitni muhofaza qilishda texnologiyaning rolini muhokama qilish, qonunning amalga oshirilishi va bajarilishini baholaydi, shuningdek, qonunlarning ta'sirini baholash haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar. Ekotizim, ekologik, flora, faunas, resurs.

O'zining boy tabiiy landshaftlari va xilma-xil ekotizimlariga ega bo'lgan O'zbekiston aholisi farovonligi va tabiiy merosini asrab-avaylash uchun atrof-muhitni muhofaza qilish muhim ahamiyat kasb etishini tan oladi. Agar bu qonunning sarlavhasi og'izga o'xshasa, xavotir olmang, siz yolg'iz emassiz. Lekin qo'rqmang, biz buni siz uchun tushunish uchun O'zbekiston huquqshunosligi bo'yicha diplom talab qilmaydigan tarzda parchalash uchun keldik. Ushbu qonun O'zbekiston xalqi va hududlarini tabiiy va texnogen xususiyatli noyob ekologik muammolardan himoya qilishga qaratilgan. O'zbekiston, ko'plab davlatlar qatori, qonunchilik bilan hal etish va yumshatishni talab qiladigan ekologik muammolarga duch kelmoqda. Mamlakat o'z tabiiy resurslari va ekotizimlarini qonun va me'yoriy hujjatlar orqali muhofaza qilish muhimligini tan oldi. Ushbu fon atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risidagi qonun hujjatlari zarurligini tushunish uchun zamin yaratadi.

O'zbekiston aholisi va hududlarini tabiiy hodisalar yoki inson faoliyati natijasida yuzaga keladigan ekologik xavflardan asrashdan iborat. Aniq maqsadlarni belgilash va uning amal qilish doirasini belgilash orqali ushbu qonun mamlakatning ekologik boyliklarini boshqarish va saqlash uchun asos yaratishga qaratilgan. O'zbekiston Orol dengizidan to sharqdagi tog'li hududlargacha bo'lgan rang-barang va boy tabiiy muhitga ega. Ushbu tabiiy merosni asrab-avaylash hozirgi va kelajak avlodlar farovonligi uchun juda muhimdir. Atrof-muhitni muhofaza qilish nafaqat ekotizimlar va yovvoyi tabiatni muhofaza qilish, balki barcha o'zbekistonliklar uchun barqaror va sog'lom muhitni ta'minlaydi. Qonunning asosiy yo'nalishlaridan biri O'zbekistonning xilma-xil ekotizimlari va tabiiy yashash joylarini saqlashdir. Ushbu hududlarni muhofaza qilish orqali qonun biologik xilma-xillikni saqlash va mamlakat flora va faunasining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashga qaratilgan. O'zbekistonda havo, suv va tuproq sifatini saqlash uchun ifloslanish darajasini nazorat qilish muhim ahamiyatga ega. Qonun sanoat va jismoniy shaxslar uchun ularning atrof-muhitga ta'sirini cheklash, tabiiy resurslarni yomonlashtiradigan zararli chiqindilar va chiqindilarni kamaytirish bo'yicha ko'rsatmalar va standartlarni belgilaydi. Chiqindilarni samarali boshqarish atrof-muhit buzilishining oldini olish va aholi salomatligini saqlashda muhim ahamiyatga ega. Qonun chiqindilarning O'zbekiston atrof-muhitiga va jamiyatlariga salbiy ta'sirini minimallashtirish maqsadida chiqindilarni to'g'ri yo'q qilish va qayta ishlash amaliyoti bo'yicha ko'rsatmalar beradi. Barqaror qishloq xo'jaligi amaliyoti O'zbekistonning

unumdor yer va suv resurslarini saqlab qolish uchun juda muhimdir. Barqaror dehqonchilik usullarini rag'batlantirish orqali mamlakat o'zining qishloq xo'jaligi merosini himoya qilishi va kelajak avlodlar uchun oziq-ovqat xavfsizligi va atrof-muhit salomatligini ta'minlashi mumkin. O'zbekiston turli xil o'simlik va hayvon turlarining vatani bo'lib, ularning ba'zilari yo'qolib ketish xavfi ostida turgan yoki mintaqaga xosdir. Muhofaza qilinadigan hududlar va tabiatni muhofaza qilish dasturlari orqali biologik xilma-xillikni saqlashga qaratilgan sa'y-harakatlar O'zbekiston tabiiy muhitining ekologik muvozanati va boyligini saqlashda hal qiluvchi o'rin tutadi.

Texnologiya monitoring va kuzatuv imkoniyatlarini oshirish orqali atrof-muhitni muhofaza qilishda muhim rol o'ynaydi. Sun'iy yo'ldosh tasvirlaridan tortib dron texnologiyasigacha ekotizimlardagi o'zgarishlarni kuzatish, ifloslanish manbalarini aniqlash va yovvoyi tabiat populyatsiyasini yanada samaraliroq kuzatish uchun bizda innovatsion vositalar mavjud. Texnologiya, shuningdek, an'anaviy fotoalbom yoqilg'ilarga barqaror muqobillarni taklif qilib, toza energiya sohasida innovatsiyalarga turtki bo'ldi. Quyosh panellaridan shamol turbinalariga qadar bu yutuqlar nafaqat uglerod chiqindilarini kamaytiradi, balki sayyoramiz uchun yanada yashil va barqaror kelajakka yordam beradi. Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risidagi qonunlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish va ijrosini ta'minlash, ularning bajarilishini ta'minlash vazifasi yuklangan vakolatli davlat organlariga tayanadi. Ushbu idoralar faoliyatni monitoring qilish, tekshirishlar o'tkazish va atrof-muhitni muhofaza qilish qoidalarini qo'llashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Buzilishlarning oldini olish va atrof-muhitga oid qonunlarga rioya qilishni rag'batlantirish uchun rioya qilmaslik uchun qattiq jazo choralari muhim ahamiyatga ega. Huquqbuzarlarga nisbatan jarimalar, sanksiyalar va hatto qonuniy choralar ko'rish to'xtatuvchi vosita bo'lib, atrof-muhitni muhofaza qilish ustuvor vazifa ekanligi haqida aniq xabar beradi.

Atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan qonunchilik nafaqat tabiiy resurslarni muhofaza qilish, balki barqaror rivojlanishga ham yordam beradi. Ushbu qonunlar resurslardan mas'uliyatli foydalanish, ifloslanishni kamaytirish va biologik xilma-xillikni saqlashga ko'maklashar ekan, iqtisodiy o'sish atrof-muhitni muhofaza qilish bilan mutanosib bo'lgan yanada barqaror kelajakka yo'l ochib beradi. "Qilish tog' qonuni m" O'zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilishning muhim asosi bo'lib, mamlakatning tabiiy merosini asrab-avaylash va yanada barqaror kelajakka ko'maklashish majburiyatini ta'kidlaydi. Ushbu qonunchilikda belgilangan qoidalariga amal qilib, texnologiya va innovatsiyalar kuchidan foydalangan holda, O'zbekiston yanada yashil va ekologik ongli yo'lga borishga, o'z xalqi va atrof-muhit o'rtasida kelgusi avlodlar uchun hamjihatlikda yashashni ta'minlashga tayyor.

References:

1. Sh.Ch Tursunov, A.T.Butayarov, K.A.Yodgorov. "Hayot faoliyati xavfsizligi" Darslik, T2022 y. 250 b.
2. O.R.Yuldashev, R.R.Nurmamatova "Mehnat muhofazasi" darslik T-2019, 428 b.
3. O.T.Aliyev, Z.Sh.Tursunov "Hayot faoliyati xavfsizligi" darslik T-2022, 280 b.
4. O.T.Hasanova, V.V.Zayniddinov "Hayot faoliyati xavfsizligi" T-2020, 482 b. 9.
5. O.T.Hasanova, V.Zayniddinov "Hayot faoliyati xavfsizligi" darslik T-2020, 241b.